

Justyna Zając

UDZIAŁ POLSKI W MISJACH POKOJOWYCH I STABILIZACYJNYCH NA POCZĄTKU XXI WIEKU

Wstęp

Celem tego opracowania jest przedstawienie udziału Polski w misjach pokojowych i stabilizacyjnych. Analizie zostanie poddana koncepcja polskiej polityki bezpieczeństwa w kontekście zaangażowania Polski w misje pokojowe i stabilizacyjne oraz udział polskich żołnierzy i ekspertów w misjach instytucji międzynarodowych (ONZ, NATO, UE), a także w koalicji międzynarodowej w Iraku. Podjęta zostanie również próba odpowiedzi na pytanie, jak udział Polski w misjach pokojowych i stabilizacyjnych wpływa na jej pozycję międzynarodową.

Tezą artykułu jest stwierdzenie, że Polska od 1953 r. coraz dynamiczniej i aktywniej włącza się w wielostronne działania na rzecz pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, m.in. poprzez udział w misjach pokojowych i stabilizacyjnych. Zaangażowanie to pozytywnie wpływa na pozycję międzynarodową Polski, pomimo kontrowersyjnego udziału Rzeczypospolitej Polskiej w koalicji międzynarodowej w wojnie w Iraku wiosną 2003 r.

Analiza została przeprowadzona przy wykorzystaniu informacji Ministerstwa Obrony Narodowej RP i Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, a także literatury przedmiotu z zakresu nauk o polityce oraz nauk wojskowych¹, co pozwoliło na interdyscyplinarne ujęcie zagadnienia.

---

¹ W artykule zostały wykorzystane m.in. prace Franciszka Gągora i Krzysztofa Paszkowskiego, Ryszarda Zięby, Romana Kuźniara, Kazimierza Łastawskiego, Czesława Kąckiego, Ryszarda Jakubczaka, Józefa Flisa, Dariusza Kozerawskiego i Czesława Marcinkowskiego.

Miejsce misji pokojowych i stabilizacyjnych w koncepcji polskiej polityki bezpieczeństwa

Podstawę koncepcji polskiej polityki bezpieczeństwa na początku XXI w. stanowiła przede wszystkim „Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej”, przyjęta 8 września 2003 r.² Zastąpiła ona wcześniejszy dokument z 23 maja 2000 r.³ Za główne zadania polityki bezpieczeństwa i systemu obronnego Polski, strategia przyjęła obronę terytorium przed ewentualną agresją zbrojną, zapewnienie nienaruszalności granic, przeciwdziałanie innym polityczno-militarnym zagrożeniom, a także utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Realizacji tych celów służyć miał m.in. udział Polski w międzynarodowych działaniach militarnych, głównie w ramach operacji ONZ, OBWE, NATO i UE, a także zaangażowanie w proces stabilizacji Iraku. Zgodnie z zapisami dokumentu,

Polska będzie wspierać działania ONZ mające na celu rozwiązywanie konfliktów regionalnych, a w szczególności oferować kadry cywilne, wojskowe i policyjne przeznaczone do udziału w operacjach pokojowych i stabilizacyjnych podejmowanych przez ONZ, kontynuując bogate tradycje polskiego udziału w operacjach pokojowych⁴.

Podobne deklaracje zostały zapisane w kontekście misji i operacji podejmowanych przez NATO, UE i OBWE. Szczególną rolę w tych działaniach odgrywały siły zbrojne, które zostały zobowiązane do przygotowania i utrzymywania potencjału sił ekspedycyjnych, umożliwiającego udział w operacjach reagowania kryzysowego i operacjach pokojowych prowadzonych na i poza terytorium Polski w ramach operacji NATO, UE, a także ONZ⁵. Przyjęta 13 listopada 2007 r. kolejna „Strategia bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej”, która zastąpiła tę z 2003 r., podtrzymała deklaracje zaangażowania wojskowego, policyjnego i cywilnego Polski w operacjach pokojowych i stabilizacyjnych ONZ, a także operacjach reagowania kryzysowego i działaniach stabilizacyjnych NATO i UE. Co znamienne, dokument nie odnosi się do udziału Polski w misjach OBWE, co świadczy o niewielkiej roli tej organizacji w koncepcji polskiej polityki bezpieczeństwa.

Zgodnie z obowiązującym w Polsce prawem decyzję o użyciu sił zbrojnych poza granicami państwa podejmuje Prezydent RP na wniosek Rady Ministrów lub prezesa Rady Ministrów, natomiast decyzję o pobycie jednostek wojskowych poza granicami państwa podejmuje rząd bądź minister obrony narodowej lub minister spraw wewnętrznych⁶. Przygotowania do działań, wynikające z ratyfikowanych umów i zobowiązań międzynarodowych, realizuje głównie Ministerstwo Spraw

² Strategia została zaakceptowana przez Radę Ministrów 22 VII 2003 r. i zatwierdzona przez Prezydenta RP 8 IX 2003.

³ O przyczynach przyjęcia nowej strategii bezpieczeństwa w 2003 r. zob.: A. D. Rotfeld, *Polska w niepewnym świecie*, Warszawa 2006, s. 251 i nast.

⁴ „Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej”, 22 VII 2003 r., <http://www.mon.gov.pl>.

⁵ *Ibidem*.

⁶ C. Kącki, *Siły wielonarodowe do misji pokojowych*, Warszawa 2003, s. 93 i nast.

Zagranicznych. Przygotowanie decyzji następuje w drodze konsultacji między kilkoma centralnymi urzędami kraju:

- Ministerstwem Spraw Zagranicznych,
- Ministerstwem Obrony Narodowej,
- Ministerstwem Finansów,
- Biurem Bezpieczeństwa Narodowego przy Urzędzie Prezydenta RP.

Po uzgodnieniach międzyresortowych akty wykonawcze przedstawia Rada Ministrów. Korzystnym rozwiązaniem w tym zakresie jest Ustawa z 17 grudnia 1999 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych RP poza granicami państwa⁷, a także Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie pełnienia służby poza granicami państwa przez żołnierzy zawodowych z 28 września 1998 r., 5 grudnia 2000 r. i 25 maja 2004 r.⁸ W przygotowaniu planistyczno-sztabowym uczestniczą głównie komórki Ministerstwa Obrony Narodowej: Departament Współpracy Międzynarodowej, Sztab Generalny WP, Departament Budżetowy, dowództwa rodzajów sił zbrojnych oraz Zakład Budżetowy „Wojskowe Misje Pokojowe”⁹.

Jak pisze Kazimierz Łastawski, przy podejmowaniu decyzji o udziale Polski w misjach zagranicznych uwzględnia się szereg czynników, a zwłaszcza:

- zgodność z interesem narodowym Polski (racją stanu),
- zgodność misji z prawem międzynarodowym,
- uzgodnienia z sojusznikami,
- koszty finansowe i społeczne,
- sytuację w kraju podejmowanej misji,
- wielkość i charakter kontyngentu¹⁰.

Należy zauważyć, że zarówno polskie siły zbrojne, jak i eksperci cywilni mają spore doświadczenie w udziale w międzynarodowych misjach i operacjach pokojowych. Już w lecie 1953 r. polscy przedstawiciele zostali członkami Komisji Nadzorczej Państw Neutralnych w Korei, w lipcu 1954 r. polscy reprezentanci zostali wysłani do Międzynarodowych Komisji Kontroli i Nadzoru (ICSC) w trzech krajach Półwyspu Indochińskiego: Wietnamie, Laosie i Kambodży, a w marcu 1973 r. Polska wysłała swoich przedstawicieli do Międzynarodowej Komisji Kontroli i Nadzoru (ICCS) w Wietnamie. Od 1973 r. Polska bierze również udział w operacjach pokojowych ONZ (tzw. operacjach *peacekeeping*). Pierwszą operacją „błękitnych hełmów”, w której uczestniczyli żołnierze polscy była misja UNEF II, powołana do nadzorowania rozejmu na Synaju. Do końca lat 80. XX w. polskie kontyngenty zo-

⁷ Ustawa z 17 grudnia 1999 r. o zasadach użycia lub pobytu Sił Zbrojnych RP poza granicami państwa, Dz.U. z 1998 r., Nr 162, poz. 1117.

⁸ Zob. obowiązujące obecnie Rozporządzenie Rady Ministrów z 25 V 2004 r. w sprawie pełnienia zawodowej służby wojskowej poza granicami państwa, Dz.U. z 2004 r., Nr 140, poz. 1479. W późniejszym okresie do rozporządzenia zostały wprowadzone zmiany. Ostatnia z nich datowana jest na 2 III 2007 r. Zob.: Rozporządzenie Rady Ministrów z 2 marca 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie pełnienia zawodowej służby wojskowej poza granicami państwa, Dz.U. z 2007 r., Nr 41, poz. 260.

⁹ C. Kącki, *op. cit.*, s. 96; *Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku: wyzwania i strategię*, red. R. Jakubczak, J. Flis, Warszawa 2006, s. 159 i nast.

¹⁰ K. Łastawski, *Misje i operacje pokojowe w polityce zagranicznej Polski*, „Stosunki Międzynarodowe. International Relations” 2006, nr 1–2, s. 36.

stały wysłane także do misji w Azji, Afryce i na Bliskim Wschodzie. Łącznie w misjach pokojowych, do których została zaproszona Polska Rzeczpospolita Ludowa, wzięło udział ponad 19 tys. oficerów i żołnierzy oraz kilkuset ekspertów cywilnych. Był to znaczący wkład w działania ONZ na rzecz wygaszania konfliktów regionalnych i umacniania zasad prawa i demokracji¹¹. Doświadczenie zdobyte przez PRL na tym polu w latach 90. XX w. posłużyło do jeszcze większego zaangażowania, już demokratycznej Polski, w misjach i operacjach pokojowych.

Zaangażowanie Polski w misje pokojowe i stabilizacyjne

W okresie pozimnowojennym zwiększył się ilościowy udział Polski w misjach pokojowych i stabilizacyjnych. W 1994 r. RP znalazła się na siódmym miejscu pod względem liczebności żołnierzy w operacjach pokojowych ONZ¹². Oprócz uczestnictwa w misjach i operacjach Organizacji Narodów Zjednoczonych, których mandat uległ stopniowo ewolucji¹³, Polska uczestniczyła również w misjach innych instytucji międzynarodowych. Polskie jednostki wojskowe, policja i dyplomaci byli obecni w misjach KBWE/OBWE, a od 1995 r. także w operacjach Sojuszu Północnoatlantyckiego, od 2003 r. również w misjach petersberskich Unii Europejskiej¹⁴.

Doświadczenia z udziału Polski w misjach pokojowych w okresie zimnej wojny i w latach 90. XX w., a także waga, którą Warszawa przykłada do udziału w tego typu operacjach w koncepcji polityki bezpieczeństwa sprawiają, że na przełomie XX i XXI w. Rzeczpospolita Polska była niezwykle aktywnym członkiem operacji i misji pokojowych ONZ, NATO i UE, wzięła także udział w wielonarodowej operacji w Iraku.

Tab. 1. Udział Polski w międzynarodowych misjach i operacjach w 2007 r.

Nazwa misji	Organizacja	Kraj	Liczba osób	Rodzaj
MINURSO	ONZ	Sahara Zachodnia	1	obserwator
MONUC	ONZ	Kongo	3	obserwatorzy
UNOCI	ONZ	Wybrzeże Kości Słoniowej	2	obserwatorzy
UNAMA	ONZ	Afganistan	1	obserwator
UNDOF	ONZ	Izrael/Syria	ok. 367	kontyngent
UNIFIL	ONZ	Liban	500	kontyngent

¹¹ Szerzej zob.: J. Zajac, R. Zięba, *Polska w stosunkach międzynarodowych 1945–1989*, Toruń 2005, s. 248 i nast.

¹² Cyt. za: S. Parzymies, *Polska w Organizacji Narodów Zjednoczonych*, [w:] *Organizacja Narodów Zjednoczonych. Bilans i perspektywy*, red. J. Simonides, Warszawa 2006, s. 458.

¹³ Na temat ewolucji operacji *peacekeeping* zob.: I. Popiuk-Rysińska, J. Zajac, *Operacje pokojowe Narodów Zjednoczonych*, [w:] *Organizacja Narodów Zjednoczonych...*, s. 102–126.

¹⁴ Zob.: K. Lastawski, *op. cit.*, s. 36 i nast.; F. Gągor, K. Paszkowski, *Międzynarodowe operacje pokojowe w doktrynie obronnej RP*, Warszawa 1998; *Operacje pokojowe i antyterrorystyczne w procesie utrzymania i bezpieczeństwa międzynarodowego w latach 1948–2004*, red. D. S. Kozerański, Toruń 2006.

UNMEE	ONZ	Erytrea/Etiopia	6	obserwatorzy
UNMIK	ONZ	Kosowo	1 + 123	obserwator + siły policyjne
UNMIL	ONZ	Liberia	2 + 3	obserwator + CivPol
UNMIS	ONZ	Sudan	2	obserwatorzy
UNOMIG	ONZ	Gruzja	5 + 1	obserwatorzy + CivPol
NTM-I	NATO	Irak	40	kontyngent
ISAF	NATO	Afganistan	ok. 1200	kontyngent
EUFOR-„Althea”	EU	Bośnia i Hercegowina	199	kontyngent
EUPM	EU	Bośnia i Hercegowina	7	siły policyjne
—	ONZ	Irak	897	kontyngent
—	OBWE	Gruzja	1	obserwator

Opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Obrony Narodowej RP i Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP.

Udział w operacjach pokojowych ONZ

Na początku XXI w. Polska wzięła udział w kilku operacjach i misjach pokojowych Organizacji Narodów Zjednoczonych, z czego najliczniej w operacjach UNDOF i UNIFIL. Obie usytuowane są na Bliskim Wschodzie i stanowią kontynuację działań podjętych w okresie zimnej wojny. Są to misje rozjemcze (*peacekeeping*).

Operacja UNDOF (Siły Obserwacyjne NZ ds. Rozdzielenia Wojsk) została powołana decyzją Rady Bezpieczeństwa ONZ w maju 1974 r., po wojnie Jom Kippur. Jej głównym zadaniem jest nadzorowanie rozejmu izraelsko-syryjskiego na Wzgórzach Golan. Polski kontyngent wojskowy został wysłany do udziału w operacji UNDOF na początku czerwca 1973 r. Przez ponad 30 lat przeszedł zmiany ilościowe i jakościowe. Do istotnych modyfikacji w Polskim Kontyngencie Wojskowym (PKW) na Wzgórzach Golan doszło w marcu 2003 r. ze względu na zmiany zadań operacyjnych i struktury sił UNDOF¹⁵. Pod koniec 2007 r. na Wzgórzach Golan pełniła służbę XXXVIII zmiana Polskiego Kontyngentu Wojskowego, w liczbie ok. 360 osób, a polski oficer, płk Andrzej Ostrowski pełnił funkcję szefa sztabu tych sił.

Operacja UNIFIL (Tymczasowe Siły NZ w Libanie) została ustanowiona na mocy decyzji Rady Bezpieczeństwa ONZ w marcu 1978 r., a jej głównym zadaniem jest nadzorowanie rozejmu pomiędzy Izraelem a siłami antyizraelskimi działającymi na południu Libanu. Początek udziału Polskiego Kontyngentu Wojskowego w siłach UNIFIL datuje się na rok 1992. Do istotnych zmian w liczbie i funkcjonowaniu PKW w operacji w południowym Libanie doszło po wojnie Izraela z Hezbollahem,

¹⁵ Szerzej zob. informacje Ministerstwa Obrony Narodowej RP, <http://www.mon.gov.pl/>.

działającym na terenie południowego Libanu, która miała miejsce w lecie 2006 r.¹⁶ W końcu 2007 r. liczba polskiego kontyngentu wynosiła 500 osób: żołnierzy i pracowników wojska (jednostka logistyczna) – 300 osób, kompania manewrowa – 180 osób oraz oficerowie sztabowi – 20 osób.

W końcu 2007 r. 24 polskich obserwatorów wojskowych wciąż pełniło służbę w misjach pokojowych ONZ w: Etiopii i Erytrei (UNMEE) – sześciu; Gruzji (UNOMIG) – pięciu; Kongu (MONUC) – trzech, Kosowie (UNMIK) – jeden, Saharze Zachodniej (MINURSO) – 1, Liberii (UNMIL) – 2, Afganistanie (UNAMA) – 1, na Wybrzeżu Kości Słoniowej (UNOCI) – dwóch oraz w Sudanie (UNMIS) – dwóch¹⁷.

Na początku XXI w. Polska wysyłała również policjantów i ekspertów policyjnych do trzech operacji Narodów Zjednoczonych: UNMIK – 123; UNMIL – trzech; UNOMIG – jednego, w ramach policji cywilnej (tzw. CIVPOL – *Civilian Police*)¹⁸.

RP wchodzi także w skład Wielonarodowej Brygady Szybkiego Reagowania do Operacji ONZ (SHIRBRIG)¹⁹, a w okresie od 1 czerwca 2000 do 31 maja 2001 r. przewodziła Komitetowi Kierującemu, który jest organem wykonawczym brygady²⁰.

Udział w operacjach NATO

W latach 90. XX w., jeszcze przed przystąpieniem do Sojuszu Północnoatlantyckiego, Polska zaczęła aktywnie uczestniczyć w działalności NATO, m.in. przez wysłanie swoich żołnierzy do jego wojskowych operacji stabilizacyjnych (*out of area*). W 1995 r. polscy żołnierze zostali włączeni do Sił Implementacyjnych (IFOR), a następnie Sił Stabilizacyjnych (SFOR), które zajmowały się realizacją wojskowych aspektów porozumień pokojowych z Dayton o zakończeniu wojny domowej w Bośni i Hercegowinie. W obu tych misjach uczestniczył polski batalion, w sile do ok. 270 żołnierzy; do końca 2002 r. działał on w ramach Brygady Nordycko-Polskiej, a następnie w ramach Wielonarodowej Grupy Bojowej (obok jednostek z Portugalii i Słowenii), wchodzącej w skład Wielonarodowej Brygady Północ.

Polskie jednostki brały również udział w misjach prewencyjnych, humanitarnych, ratowniczych NATO. Zostały zaangażowane do misji humanitarnej na terenie Albanii (AFOR). Była to pierwsza tego rodzaju misja prowadzona przez Sojusz,

¹⁶ Na podstawie rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1701 z 14 sierpnia 2006 r. rząd RP zdecydował o zwiększeniu udziału polskich sił zbrojnych w operacji UNIFIL. Efektem tej decyzji była wspólna inicjatywa Hiszpanii i Polski, dotycząca utworzenia batalionu piechoty zmotoryzowanej dla wsparcia operacji UNIFIL. Propozycja została przyjęta przez ONZ. W konsekwencji struktura PKW rozszerzona została o kompanię manewrową. Pododdział ten został przerzucony do rejonu operacji w drugiej połowie IV 2007 r., a w pierwszej dekadzie maja osiągnął gotowość do realizacji zadań mandatowych.

¹⁷ Dane Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, <http://www.msz.gov.pl/>.

¹⁸ Na temat funkcji CIVPOL zob. np.: H. Hartz, *CIVPOL: the UN Instruments for Police Reform*, „International Peacekeeping” 1999, Vol. 6, No. 4, s. 27 i nast.

¹⁹ SHIRBRIG (*Stand-by Forces High Readiness Brigade*) – Wielonarodowa Brygada Sił Szybkiego Reagowania, powstała w 1994 r. z inicjatywy Danii. Jest to jednostka operacyjna zdolna w krótkim czasie przenieść się w rejon działań i przystąpić do wykonywania zadań mandatowych.

²⁰ C. Kącki, *op. cit.*, s. 146.

a trwała od kwietnia do września 1999 r. Zajmowała się pomocą dla ok. 480 tys. uchodźców, którzy w wyniku kryzysu w Kosowie znaleźli się na terenie Albanii.

Kontyngent polski tworzyło 140 żołnierzy oraz personel w dowództwie misji. Jego podstawowym zadaniem była ochrona Kwatery Głównej Sił NATO w Albanii oraz ochrona konwojów z pomocą humanitarną. Latem 2004 r. na wniosek Kwatery Głównej NATO, skierowano do Grecji polski kontyngent wojsk chemicznych z 4. Pułku Chemicznego z Brodnicy. Jego zadaniem była ochrona uczestników greckich igrzysk olimpijskich przed ewentualnym użyciem przez terrorystów broni masowego rażenia. Kilkanaście miesięcy później, po katastrofalnym trzęsieniu ziemi w pakietańskiej prowincji Kaszmir, NATO postanowiło wysłać do Pakistanu misję pomocy. Prezydent Aleksander Kwaśniewski wyraził zgodę na udział polskiego wojska w tej misji humanitarnej w październiku 2005 r. W skład polskiego kontyngentu weszło 140 żołnierzy, których trzon stanowili saperzy, a także lekarze i niezbędny personel pomocniczy. Misja trwała sześć miesięcy. W obu przypadkach na misję wysłano polskie jednostki funkcjonujące w ramach Natowskich Sił Odpowiedzi (NRF)²¹.

Od 15 lipca 1999 r. wojsko polskie uczestniczy w kierowanych przez NATO siłach międzynarodowych KFOR w Kosowie. Działa ono w ramach Polsko-Ukraińskiego Batalionu (POLUKRBAT), który składa się z 310 żołnierzy polskich, ok. 300 ukraińskich, a także plutonu litewskiego, liczącego 30 osób. Polski Kontyngent Wojskowy KFOR wchodzi w skład Międzynarodowych Sił Zadaniowych Wschód, które oprócz jednostki polskiej tworzą pododdziały amerykańskie oraz batalion grecki. Do głównych zadań PKW w KFOR należy monitorowanie przestrzegania porozumień i traktatów międzynarodowych, wspieranie pomocy humanitarnej, zabezpieczanie konwojów oraz konfiskowanie nielegalnie posiadanej broni.

Polscy żołnierze działają również w ramach misji treningowej NATO w Iraku – NTM-I (NATO Training Mission in Iraq), ustanowionej podczas szczytu NATO w Stambule w końcu czerwca 2004 r. Polska zaangażowała się w tej misji od jej początku, tj. w sierpniu 2004 r. W 2006 r. służyło w niej 40 żołnierzy polskich. Od stycznia 2007 r., po raz pierwszy w historii misji NATO w Iraku funkcjonuje jednorodny Wojskowy Zespół Doradczo-Łącznikowy, w tym wypadku w całości złożony z Polaków. Jego głównym zadaniem jest szkolenie i nadzorowanie irackiego batalionu ochraniającego bazę, na terenie której znajduje się m.in. Iracka Akademia Wojskowa – IMAR (Iraq Military Academy). Polacy odpowiadają za ochronę i obronę bazy irackiej, personelu NATO i sił koalicji wykonujących swoje zadania na terenie Camp Al Rustamiah.

Szczegółne miejsce wśród operacji NATO, w których Polska bierze udział, zajmuje operacja wojskowa w Afganistanie. Międzynarodowe Siły Wspierania Bezpieczeństwa – ISAF, zostały powołane na mocy rezolucji Rady Bezpieczeństwa ONZ z grudnia 2001 r. Głównym zadaniem jest stabilizacja sytuacji w Afganistanie. Mandat sił był kilkakrotnie przedłużany. Operacja ISAF działa równolegle z amerykańską misją *Enduring Freedom*, o charakterze wojennym. Wojsko Polskie uczest-

²¹ R. Zięba, *Z Waszyngtonem czy Brukselą: dylematy polskiej polityki bezpieczeństwa*, [w:] *Unia Europejska i Polska wobec dylematów integracyjnych na początku XXI wieku*, red. M. Stolarczyk, Toruń 2006, s. 405–406.

niczy w operacji w Afganistanie od 1 stycznia 2004 r. Początkowo zostało wysłanych dziewięciu żołnierzy, ale jesienią 2005 r. liczba ta wzrosła do 105. Od 1 grudnia 2006 r., zgodnie z postanowieniem Prezydenta RP (z 22 listopada 2006 r.), liczba Polskiego Kontyngentu Wojskowego wzrosła do 1200 żołnierzy. Charakter udziału polskich żołnierzy w misji w Afganistanie nie jest jasny. Zgodnie z deklaracjami rządów polskich, zarówno gabinetu Jarosława Kaczyńskiego, jak i Donalda Tuska, PKW w Afganistanie wchodzi w skład operacji NATO – ISAF. Jednak zdaniem ekspertów Polacy walczą pod dowództwem amerykańskim w ramach operacji *Enduring Freedom* i utożsamieni są pod względem zadań i sposobu ich wykonywania z oddziałami amerykańskimi²². Ponadto należy podkreślić, iż godząc się na zwiększenie liczby żołnierzy polskich w misji w Afganistanie, rząd polski nie określił zadań, które mają oni wykonywać, co znaczy że mogą być wysłani do każdego rodzaju działań podejmowanych przez siły międzynarodowe. Polski Kontyngent Wojskowy w Afganistanie działa głównie w dwóch regionach – „Wschód” i „Południe”, uważanych za jedne z najbardziej niebezpiecznych ze względu na szczególnie silne na tym obszarze wpływy talibów i ich sojuszników.

W październiku i listopadzie 2007 r. powróciła pierwsza zmiana kontyngentu polskiego, a zostali wysłani żołnierze drugiej zmiany, również w liczbie ok. 1200. Jak podkreślił premier Donald Tusk w *exposé* wygłoszonym w Sejmie (23 listopada 2007 r.), w 2008 r. Polska utrzyma wielkość zaangażowania w Afganistanie.

Udział w misjach petersberskich UE

Rozwój autonomii obronnej Unii Europejskiej w postaci Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony skutkuje coraz częściej powoływanymi misjami petersberskimi. Ustanowione jeszcze przez UZE w czerwcu 1992 r. i włączone do zadań Unii Europejskiej na mocy Traktatu amsterdamskiego z października 1997 r., misje obejmują trzy rodzaje działań: 1) humanitarne i ratownicze, 2) pokojowe, rozjemcze (*peace keeping*), 3) bojowe przy opanowywaniu sytuacji kryzysowych, w tym przywracania pokoju (*peace making* i *peace enforcement*)²³.

Pierwsza operacja wojskowa przeprowadzona przez Unię Europejską – *Concordia* – miała miejsce w Macedonii od marca do września 2003 r. Wzięło w niej udział łącznie 357 żołnierzy z trzynastu krajów Unii oraz czternastu nieunijnych państw, z czego z Polski – 17 żołnierzy²⁴. 2 grudnia 2004 r. rozpoczęła się największa do tej pory operacja wojskowa Unii Europejskiej o kryptonimie EUFOR – „Althea”, w Bośni i Hercegowinie. Rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ z 22 listopada 2004 r. zastąpiła ona natowską misję SFOR. Jej głównym celem jest zapewnienie bezpieczeństwa w Bośni i Hercegowinie w celu implementacji postanowień porozumienia pokojowego z Dayton, kończącego wojnę w 1995 r. Operacja ta na

²² R. Kuźniar, *Trzeba ujarzmić polskie „psy wojny”*, „Dziennik”, 21 XI 2007.

²³ Na mocy Traktatu amsterdamskiego prawo prowadzenia misji petersberskich zachowała także UZE, jednak po proklamowaniu w 1999 r. EPBiO, operacje te może prowadzić tylko UE.

²⁴ Dane Ministerstwa Obrony Narodowej RP.

początku liczyła ok. 6,5 tysięcy żołnierzy, wśród których znalazło się 220 żołnierzy polskich. Polski Kontyngent Wojskowy realizuje zadania w składzie Wielonarodowych Sił Zadaniowych „Północ” – MNTF(N) EUFOR i tworzy Batalion Manewrowy wraz z żołnierzami z Turcji i Portugalii. Do najważniejszych jego zadań należą: zapewnienie bezpiecznych warunków dla władz lokalnych do wprowadzenia ustaleń porozumienia pokojowego; utrzymywanie obecności wojskowej; zapewnienie swobody ruchu w strefie odpowiedzialności. Decyzją Unii Europejskiej z 27 lutego 2007 r. liczba żołnierzy biorących udział w misji została do połowy tego roku zredukowana do ok. 2,5 tys. Po ograniczeniu liczebności całej operacji, został także zredukowany polski kontyngent wojskowy, który w listopadzie 2007 r. liczył 199 żołnierzy (cała operacja 2455)²⁵.

W Bośni i Hercegowinie służbę pełni również siedmiu policjantów polskich w ramach Misji Policyjnej Unii Europejskiej EUPM, działającej od 1 stycznia 2003 r. Polski Kontyngent Policyjny został powołany uchwałą rządu z 4 kwietnia 2006 r. i rozpoczął działalność miesiąc później. Do głównych zadań misji należy wspieranie lokalnej policji w walce ze zorganizowaną przestępczością, wsparcie techniczne i organizacyjne reformy strukturalnej policji – zgodnie z zasadami UE, monitorowanie – przez inspekcje – sposobu i jakości wykonywania ustawowych zadań przez funkcjonariuszy lokalnej policji.

Polska angażuje się również w operacje Unii Europejskiej prowadzone w Afryce. W 2006 r. 131 polskich żołnierzy brało udział w misji EUFOR RD Congo, rozmieszczonej w Kinszasie (kontyngent EUFOR stacjonujący w Kinszasie liczył ok. 1100 żołnierzy). Operacja ta trwała od czerwca do listopada 2006 r. Do głównych zadań polskiego kontyngentu należało: zabezpieczenie Dowództwa Sił EUFOR w Kinszasie, ochrona sił EUFOR na lotnisku N'Djili, w tym zadania eskortowe oraz ograniczone zadania saperskie. Zgodnie z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1671 z 26 kwietnia 2006 r. oraz Wspólnym Działaniem Rady UE 2006/319/CFSP z 27 kwietnia 2006 r., mandat sił EUFOR RD Congo wygasł 30 listopada 2006 r. W związku z tym polscy żołnierze powrócili do kraju²⁶.

W połowie października 2007 r. podczas wizyty w Paryżu prezydent Kaczyński zadeklarował wysłanie do Czadu, w ramach misji Unii Europejskiej, 350 żołnierzy. Zgodnie z rezolucją Rady Bezpieczeństwa ONZ z 25 września 2007 r., zadaniem unijnej misji pod nazwą EUFOR TCHAD/RCA, prowadzonej pod auspicjami ONZ jest ochrona ludności cywilnej i uchodźców z ogarniętego konfliktem sudańskiego Darfuru, przebywających w sąsiadującym Czadzie²⁷. Wysłanie 350 żołnierzy polskich do Czadu potwierdził premier Donald Tusk. Siły Unii Europejskiej, w tym 350 polskich żandarmów, miały pierwotnie wylądować w Afryce pod koniec października 2007 r., wraz z końcem pory deszczowej. Z powodu braku śmigłowców wyprawę przełożono na grudzień. Ponieważ jednak nie udało się na czas wyposażyć

²⁵ Źródło: <http://www.euforbih.org>. O sytuacji na Bałkanach zachodnich na początku XX w. zob. np. E. Cziomer, *Bezpieczeństwo i współpraca na Bałkanach zachodnich u progu XXI wieku*, [w:] *Raport o bezpieczeństwie 2000*, red. E. Cziomer, Kraków 2001, s. 115 i nast.

²⁶ Dane Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP i Ministerstwa Obrony Narodowej RP.

²⁷ Informacje UE na stronie internetowej pod adresem: <http://www.consilium.europa.eu>.

wojsk w brakujące helikoptery, termin lądowania misji UE został przesunięty na styczeń lub luty 2008 r.

Decyzja władz polskich o zwiększeniu wielkości kontyngentu polskiego w operacjach UE świadczy o coraz większym zaangażowaniu Polski w rozwój Europejskiej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony, co dotychczas nie odbywało się bez oporów. Rozbieżności pomiędzy Unią Europejską a Stanami Zjednoczonymi, które ujawniały się wyraźnie w drugiej połowie lat 90. XX w., stworzyły trudną sytuację dla proamerykańskiej Polski, starającej się wówczas o członkostwo w Unii Europejskiej. Po akcesji do UE, Warszawa stopniowo coraz bardziej włącza się w rozwój europejskiej integracji w dziedzinie bezpieczeństwa i obrony, o czym świadczy m.in. podpisanie 12 listopada 2006 r. porozumienia, wraz z Niemcami, Słowacją, Litwą i Łotwą, o utworzeniu unijnej bojowej grupy (natychmiastowego reagowania). Będzie ona jedną z kilkunastu europejskich grup bojowych, wykorzystywanych do zaprowadzenia i utrzymywania pokoju, udzielania pomocy humanitarnej i akcji ratowniczych oraz zapobiegania konfliktom w różnych miejscach świata²⁸. Liczebność każdej grupy bojowej będzie się wahać od 1500 do 2000 tys. żołnierzy. W polsko-niemiecko-słowacko-litewsko-łotewskiej grupie, głównym udziałowcem będzie Polska, która zapowiada oddelegowanie ok. 750 Polaków, nie licząc dowództwa sił. Jako państwo przewodzące w grupie, Polska będzie odpowiedzialna za organizację procesu planowania i wsparcia logistycznego. Zgodnie z założeniami grupa osiągnie gotowość operacyjną w pierwszej połowie 2010 r.²⁹

Udział w misji stabilizacyjnej w Iraku

Szczególny charakter ma udział Polski w misji w Iraku. Kiedy w marcu 2003 r. Stany Zjednoczone bez mandatu Rady Bezpieczeństwa ONZ rozpoczęły działania zbrojne w Iraku, Polska jako jedno z trzech państw (obok Wielkiej Brytanii i Australii) udzieliła im czynnego wsparcia, wysyłając ok. 200 żołnierzy, w tym jednostkę GROM, pluton likwidacji skażeń, pozostający w gotowości do działań na terenie Jordanii, a także okręt zabezpieczenia logistycznego „Kontradmiral Xawery Czernecki”³⁰. Dwa miesiące wcześniej, w styczniu 2003 r. premier Leszek Miller podpisał się pod tzw. Listem ośmiu, który faktycznie wyrażał poparcie dla ewentualnej interwencji USA w Iraku. Przed podjęciem decyzji o wysłaniu wojsk władze polskie nie określiły żadnych warunków wstępnych: ani wielkości udziału polskich żołnierzy,

²⁸ Koncepcja tworzenia „grup bojowych” pojawiła się w lutym 2004 r. z inicjatywy Francji, Niemiec i Wielkiej Brytanii. 6 IV 2004 r. ministrowie obrony UE zaaprobowali tę propozycję, czyniąc ją inicjatywą unijną. Zgodnie z tą koncepcją, „grupy bojowe” (lub „grupy taktyczne”) złożone z 1500–2000 żołnierzy, odpowiednio wyposażone, powinny być zdolne do rozmieszczenia w rejonie konfliktu w ciągu 15 dni. Szerzej zob.: R. Zięba, *Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa Unii Europejskiej*, Warszawa 2007, s. 100–101.

²⁹ Informacje za Polską Agencją Prasową: <http://www.pap.pl>.

³⁰ Decyzja o wysłaniu wojsk polskich do Iraku została podjęta na mocy postanowienia Prezydenta RP z 17 III 2003 r. na wniosek Rady Ministrów. „Bilans dotychczasowego udziału Polski w misji stabilizacyjnej w Iraku”, Centrum Informacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej, styczeń 2006.

ani długości ich zaangażowania, ani też żadnych innych, co było niejednokrotnie krytykowane przez ekspertów zajmujących się polską polityką zagraniczną.

W maju 2003 r., a więc po zakończeniu operacji *Iracka wolność*, Polska otrzymała dowództwo nad jedną z czterech stref okupacyjnych (oficjalnie „stabilizacyjnych”) w Iraku. 31 maja tego samego roku prezydent Kwaśniewski podczas spotkania z prezydentem Bushem powiedział:

Z satysfakcją witamy uchwalenie przez Radę Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych rezolucji, która tworzy dobre podstawy do stabilizacji i rozwoju nowego Iraku. [...] Polska podejmuje ogromne wyzwanie – będziemy dowodzić jedną ze stref stabilizacyjnych w Iraku. Jesteśmy w pełni świadomi ciężaru odpowiedzialności, jaki na nas spoczywa. Do powierzonego nam zadania podchodzimy z należyтым respektem. Mamy jednak atuty, które pozwalają nam na optymizm. Należą do nich nasze tradycje tolerancji i umiejętności godzenia różnych kultur. A z czasów współczesnych – doświadczenia zdobyte przez nasze wojska w misjach pokojowych, w których Polska uczestniczy już od 50 lat³¹.

6 czerwca prezydent Kwaśniewski, na wniosek rządu, przyjętego trzy dni wcześniej, wydał postanowienie, zgodnie z którym liczba wojska wysyłanego do misji w Iraku miała wynieść do 2,5 tys. żołnierzy³². Polacy objeli strefę środkowo-południową, obejmującą pięć głównych prowincji: Babil, Karbałę, Nadżaf, Diwaniję (dawna nazwa: Kadisija) i Wasit. Obszar ten obejmował ok. 65 tys. km², co stanowiło ok. 15% powierzchni Iraku. Rozmieszczenie PKW nastąpiło w trzech fazach, a siły główne zostały wysłane w sierpniu 2003 r.

W październiku 2003 r. Rada Bezpieczeństwa ONZ rezolucją nr 1511 nadała siłom międzynarodowym mandat, upoważniając je do podjęcia wszelkich działań w celu przyczynienia się do utrzymania bezpieczeństwa i stabilności Iraku. Wezwała też inne państwa członkowskie ONZ do czynnego wsparcia przebywających już w Iraku sił międzynarodowych³³. W Wielonarodowej Dywizji Centrum-Południe (MND CS) dowodzonej przez Polskę, służyło początkowo ok. 9 tys. osób z 24 państw³⁴. W momencie przejęcia działań przez dziewięcią zmianę PKW w Iraku w lipcu 2007 r. liczba ta wynosiła już tylko ok. 1,2 tys. osób z 10 państw: Armenii, Bośni i Hercegowiny, Kazachstanu, Litwy, Łotwy, Mongolii, Rumunii, Słowacji, Stanów Zjednoczonych oraz Ukrainy³⁵. Jednocześnie zmniejszał się stan osobowy dywizji polskiej. Trzy pierwsze zmiany PKW w Iraku liczyły ok. 2,5 tys. żołnierzy, liczebność czwartej i piątej zmiany zmniejszała się: w lutym 2005 r. do 1630 żołnie-

³¹ Spotkanie Prezydenta RP z Prezydentem USA na Wawelu, 31 maja 2003 r. <http://www.prezydent.pl/>. Prezydent Kwaśniewski odnosił się do rezolucji RB ONZ nr 1483, przyjętej 22 V 2003 r.

³² Postanowienie o uzyciu Polskiego Kontyngentu Wojskowego (PKW) w składzie międzynarodowych sił stabilizacyjnych w Republice Iraku, MP z 9 VI 2003 r., Nr 30, poz. 410. Pobyt Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Iraku regulowany jest corocznie postanowieniem Prezydenta RP. Wniosek o przedłużeniu misji do końca 2007 r. podpisał 22 grudnia 2006 r. Prezydent RP Lech Kaczyński. Zezwala on na utrzymanie polskiego kontyngentu w Iraku w sile do 900 żołnierzy i przewiduje możliwość ich wcześniejszego wycofania, o ile pozwoli na to rozwój sytuacji w Iraku.

³³ Resolution 1511 Adopted by the Security Council at 4844th Meeting on 16 October 2003, S/Res/1511/2003, <http://www.un.org>.

³⁴ „Bilans dotychczasowego udziału Polski w misji stabilizacyjnej w Iraku”, Centrum Informacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej, I 2006.

³⁵ Pożegnanie IX zmiany PKW Irak, 8 VII 2007, <http://www.mon.gov.pl>.

rzy, a sierpniu do 1450³⁶. Tendencja stopniowego zmniejszania liczebności PKW spowodowała, iż w składzie dziewiątej zmiany, wysłanej w lipcu 2007 r. znalazło się 897 żołnierzy i pracowników wojska polskiego.

Wraz z rozwojem sytuacji w Iraku zmieniały się zadania PKW. Trzy pierwsze zmiany wykonywały zadania stabilizacyjne: żołnierze pomagali w odbudowie, patrolowali teren, a w razie potrzeby, jak podczas rebelii radykalnego duchownego szyickiego Muktady as-Sadra w 2004 r., bronili siedzib irackich władz lokalnych i odpierali ataki ekstremistów. Począwszy od czwartej zmiany (luty 2005 r.) misja zmieniała się w stabilizacyjno-szkoleniową, a następnie doradczo-szkoleniową. Stan taki jest utrzymywany. Dziewiąta zmiana PKW zajmuje się doradztwem i szkoleniem Irackich Sił Bezpieczeństwa oraz wspieraniem działań antyterrorystycznych na prowincji. Ponadto ważnym zadaniem jest współpraca cywilno-wojskowa oraz pomoc przy gospodarczej odbudowie prowincji³⁷. Od marca 2004 do marca 2005 r. 10 polskich policjantów szkoliło policjantów irackich w Międzynarodowym Centrum Szkolenia Policji w Jordanii.

W końcu 2004 r. z polska strefa odpowiedzialności zmniejszyła się z pięciu do trzech prowincji: Babil, Wasit i Diwanija, a 5 stycznia 2006 r. do dwóch: Wasit i Diwanija. W grudniu 2005 r. szkolona przez żołnierzy koalicji licząca 9 tys. żołnierzy iracka 8. Dywizja Piechoty otrzymała uprawnienia, by w stosownej chwili przejąć odpowiedzialność za region. 26 stycznia 2006 r. dywizja Centrum-Południe przekazała odpowiedzialność w swojej strefie (w prowincjach Diwanija i Wasit) wojskom irackim, a jej zadanie zostało ograniczone do wspierania sił irackich na ich wyraźną prośbę. Jednocześnie MND CS szkoli irackie wojska, policję i straż graniczną³⁸.

W *exposé* wygłoszonym w listopadzie 2007 r. premier Donald Tusk zapowiedział wycofanie polskich żołnierzy z Iraku w ciągu 2008 r. Kilkanaście dni wcześniej podkreślił, że wydatki, które Polska poniosła w Iraku, są nie bez znaczenia dla budżetu RP, dużo skromniejszego niż amerykański³⁹. Do stycznia 2006 r. koszty funkcjonowania PKW w Iraku wyniosły ok. 667 mln zł – 40% całości kosztów poniosła Polska, a 60% – USA. Na prowadzenie misji irackiej w 2006 r. z budżetu MON przeznaczono ponad 130 mln zł.

Wpływ udziału Polski w misjach pokojowych i stabilizacyjnych na jej pozycję międzynarodową

Wieloletnie doświadczenie Wojska Polskiego, jak również osób cywilnych sprawiają, że udział kontyngentów polskich w misjach pokojowych i stabilizacyjnych jest pożądanym. Zapraszanie Polski do wielu misji świadczy o uznaniu jej roli w międzynarodowych wysiłkach na rzecz pokoju i docenianiu przez społeczność międzynaro-

³⁶ „Bilans dotychczasowego udziału Polski”...

³⁷ Szerzej zob.: *Irak 2006 – osłona młodej demokracji. Materiały z konferencji naukowej zorganizowanej 2 czerwca 2006 roku*, Warszawa 2006; A. Tyszkiewicz, *Operacje stabilizacyjne na podstawie doświadczeń Polskiej Dywizji Wielonarodowej w Iraku*, Warszawa 2005.

³⁸ *Ibidem*.

³⁹ Informacje za Polską Agencją Prasową, 6 XI 2007.

dową zdolności Wojska Polskiego do prowadzenia bardzo wymagających operacji organizowanych niekiedy w bardzo trudnych sytuacjach konfliktowych. Polscy żołnierze cieszą się dobrą opinią w świecie, ze względu na swój profesjonalizm i rzetelność w wykonywaniu powierzonych im zadań. Czterech polskich generałów dowodziło operacjami pokojowymi ONZ: gen. bryg. Roman Misztal – UNDOF (1991–1994), gen. bryg. Stanisław Woźniak – UNIFIL (1996–1997), płk Bolesław Izydorczyk – UNMOT; gen. bryg. Franciszek Gągor – szef UNIKOM (I–III 2003), następnie dowódca UNDOF (VIII 2003–I 2004). Polscy oficerowie i generałowie pełnili również odpowiedzialne funkcje w operacjach pokojowych OBWE NATO i UE⁴⁰.

Polских żołnierzy cechuje szacunek dla innych kultur i uznawanych przez nie wartości. Jest to niezwykle ważna cecha, zwłaszcza gdy weźmie się pod uwagę fakt, iż zdecydowana większość operacji prowadzonych jest w regionach o innej kulturze. Właściwe zachowanie żołnierzy i personelu cywilnego operacji pokojowych jest jednym z czynników wpływających na ich skuteczność.

Poważna rysa na wieloletniej nienaganej opinii o wojsku polskim pozytywnie wpływającej na wizerunek Polski w świecie i jej pozycję międzynarodową, pojawiła się w listopadzie 2007 r. Wówczas, po raz pierwszy w historii udziału Polski w operacjach pokojowych, żołnierze polscy zostali oskarżeni o złamanie norm konwencji haskiej i genewskiej dotyczących ochrony ludności cywilnej. Prokuratura polska postawiła oskarżenie siedmiu żołnierzom pierwszej zmiany PKW w Afganistanie w związku z akcją z 15 sierpnia 2007 r., w której zginęło kilkoro cywilów afgańskich, w tym kobiety i dzieci. W styczniu 2005 r. pojawiły się również doniesienia w prasie brytyjskiej o niszczeniu przez Polaków zabytków starożytnego Babilonu. Jednak stawiane przez British Museum zarzuty nie zostały potwierdzone. Polski Kontyngent Wojskowy jako jedyny, już od początku przejścia dowództwa nad strefą stabilizacyjną, zawierał w swoim składzie archeologów-specjalistów do spraw ochrony dziedzictwa kulturowego i realizował program zabezpieczania zabytków znajdujących się w strefie działań.

Udział Polski w operacji irackiej wzbudza jednak poważne kontrowersje opinii publicznej w Polsce i za granicą. Zdaniem polityków podejmujących i popierających decyzje o wysłaniu polskich żołnierzy na wojnę w marcu 2003 r., a potem do misji stabilizacyjnej, zaangażowanie to miało wzmocnić pozycję międzynarodową Polski i jej sojusz z USA. W styczniu 2005 r. minister spraw zagranicznych Adam Daniel Rotfeld stwierdził:

Prestż Polski w Waszyngtonie jest dziś wyższy niż kiedykolwiek w przeszłości. Ten prestż jest naszym nowym atutem i bezcenną wartością, nawet jeśli jest to wartość niewymierna. Powiedzmy otwarcie: inne państwa zabiegają o takie relacje bezskutecznie przez lata. Takiej pozycji, jaką mamy w Stanach Zjednoczonych, nie zdobywa się w wyniku lobbingu⁴¹.

⁴⁰ C. Marcinkowski, *Wojsko Polskie w operacjach międzynarodowych na rzecz pokoju*, Warszawa 2005, s. 52.

⁴¹ Informacja Rządu na temat polskiej polityki zagranicznej przedstawiona na posiedzeniu Sejmu 21 I 2005 r. przez Ministra Spraw Zagranicznych RP prof. Adama Daniela Rotfelda, <http://www.msz.gov.pl>.

Jednak z tą opinią nie zgadzają się eksperci do spraw polityki zagranicznej Polski. Jak podkreśla Ryszard Zięba, polska polityka zagraniczna wobec Stanów Zjednoczonych nosi znamiona klientelizmu. Na potwierdzenie swojej tezy przytacza m.in. stwierdzenie politologa amerykańskiego, Teda Galena Carpentera z Instytutu Katona, który w wywiadzie dla Telewizji Polskiej stwierdził:

Polska nie uzyska znaczących wynagrodzeń za poparcie Ameryki w irackiej interwencji. Taka jest brutalna rzeczywistość. Ameryka nie wynagradza państw-klientów niezależnie od tego, jak bardzo by z nimi współpracowały⁴².

Podobną opinię wyraża Roman Kuźniar, który na łamach do „Dziennika – Europa” stwierdził, iż polska polityka stała się proamerykańska poza granice racjonalności i zdrowego rozsądku⁴³. Opinie te są uzasadnione. Wprawdzie prezydent George W. Bush wielokrotnie podkreślał, że Polska udowodniła, iż jest lojalnym sojusznikiem Stanów Zjednoczonych i solidnym partnerem, na którego pomoc zawsze można liczyć, ale za słowami nie szły żadne wymierne działania. Ponadto, o ile z deklaracji przywódców USA można odczytać, iż międzynarodowa pozycja polityczna Polski wzrosła, to trudno o taką jednoznaczność w ocenie opinii publicznej w krajach Unii Europejskiej, w Rosji czy innych krajach WNP. W 2003 i 2004 r. na łamach prasy państw zachodnioeuropejskich ukazywały się krytyczne opinie o Polsce, którą określano m.in. „osłem trojańskim USA”, „mocarstwem z łaski Ameryki”, „małym zwycięzcą”, „gorliwym adiutantem”. Negatywne opinie i działania w stosunku do Polaków pojawiały się także w państwach arabskich, których zdecydowana większość przeciwna była obecności USA i ich sojuszników w Iraku, choć, w porównaniu z wojskami amerykańskimi i brytyjskimi, żołnierze polscy oceniani są przez Irakijczyków pozytywnie.

Do rozbieżnych opinii na temat wpływu udziału Polski w interwencji zbrojnej w Iraku na jej polityczną pozycję międzynarodową należy dodać brak gospodarczych korzyści, które Warszawa spodziewała się uzyskać. Tylko nieliczne firmy polskie podpisały kontrakty na odbudowę zniszczonego Iraku, nie nastąpiło także umocnienie pozycji międzynarodowej Polski przy wykorzystaniu środków ekonomicznych⁴⁴.

Nadwreżony wizerunek Polski w Europie po interwencji zbrojnej w Iraku w 2003 r. Warszawa starała się poprawić poprzez aktywniejsze włączanie się w rozwój EPBiO; wzięła udział w operacjach petersberskich Unii Europejskiej w Bośni i Hercegowinie oraz Demokratycznej Republice Konga. Kolejnym krokiem była decyzja z listopada 2006 r. o tworzeniu wraz z Niemcami, Słowacją, Litwą i Łotwą unijnej grupy bojowej. W październiku 2007 r. prezydent Kaczyński, będąc z wizytą w Paryżu, zadeklarował wysłanie do nowo powołanej misji Unii Europejskiej w Czadzie ok. 350 żołnierzy, co było zaskoczeniem dla ministra spraw zagranicznych Bernarda Kouchnera. Początkowo spodziewano się bowiem, że skład polskiego

⁴² R. Zięba, *Polska polityka zagraniczna...*, s. 338.

⁴³ R. Kuźniar, *USA jako sojusznik. Przyjaźń bez serwilizmu*, „Dziennik – Europa”, 23 IX 2006.

⁴⁴ J. Zajac, *Rozwój stosunków polsko-amerykańskich po zimnej wojnie*, „Lamusa” 2005, nr 7.

kontyngentu w Czadzie będzie podobny do tego, który Polska wysłała do Konga w 2006 r., czyli ok. 130 żołnierzy.

Wiele miejsca Unii Europejskiej poświęcił również w swoim *exposé* premier Tusk. Podkreślił, iż UE nie jest i nie będzie superpaństwem, ale powinna być supermocarstwem zdolnym do odgrywania skutecznej roli międzynarodowej, a Polska jako jej państwo członkowskie, będzie przyczyniać do realizacji tego celu. Jak podkreślił Donald Tusk, Polska będzie kluczowym aktorem na scenie europejskiej, a co za tym idzie – na scenie światowej.

Podsumowanie

Po zakończeniu zimnej wojny Polska stała jednym największych uczestników operacji pokojowych i stabilizacyjnych. W 1998 r. zajmowała pierwsze miejsce pod względem liczebności żołnierzy wśród państw-uczestników operacji pokojowych ONZ, przy liczbie 985 żołnierzy, 48 policjantów i 48 obserwatorów⁴⁵. W sumie, od 1953 do 2007 r., w operacjach i misjach ONZ wzięło udział ok. 68 tys. polskich żołnierzy i ekspertów cywilnych.

W okresie zimnej wojny Polska brała udział w misjach i operacjach ONZ, a po jej zakończeniu, wraz z rozszerzeniem funkcji OBWE, NATO i UE, zaczęła również działać w operacjach i misjach powoływanych przez te instytucje, co miało podstawę w koncepcji polskiej polityki bezpieczeństwa, przedstawianej w kolejnych strategiach bezpieczeństwa. W „Strategii bezpieczeństwa RP” z listopada 2007 r. nie znalazł się, co prawda, zapis o zaangażowaniu Polski w misje OBWE, natomiast został potwierdzony udział w operacjach i misjach ONZ, NATO i UE.

Udział Polski przybiera formę kontyngentów wojskowych, misji policyjnych oraz szkoleniowych, doradczych i obserwacyjnych. Polacy wykonują bardzo wiele zadań: uczestniczą w operacjach wojennych, operacjach zaprowadzania pokoju (*peacemaking*), utrzymywania pokoju (*peacekeeping*), wspierania pokoju (*peace enforcement*), budowania pokoju (*peace building*). Różnorodność zadań wykonywanych przez polskie siły zbrojne oraz wnioski z operacji zagranicznych wyznaczają głównie kierunki przemian w polskiej armii.

Udział w operacjach pokojowych i stabilizacyjnych jest jednym z instrumentów podnoszenia przez Polskę jej prestiżu na arenie międzynarodowej. Polscy żołnierze cieszą się dobrą opinią w świecie, jako osoby o wysokim stopniu profesjonalizmu i kompetencji. Jednak w 2007 r., po raz pierwszy w historii udziału w operacjach pokojowych, polscy żołnierze służący w Afganistanie, zostali oskarżeni o łamanie konwencji międzynarodowych dotyczących ochrony ludności cywilnej w konfliktach zbrojnych. Ponadto wizerunek Polski w Europie i państwach arabskich został nadzarpięty po jej udziale w nielegalnej z punktu widzenia praw międzynarodowego operacji zbrojnej w Iraku w 2003 r.

⁴⁵ Ośrodek Informacji ONZ w Warszawie, <http://www.unice.un.org.pl>.

Zgodnie z zapowiedziami nowego rządu polskiego, ukonstytuowanego w listopadzie 2007 r., Polska będzie wywiązywać się ze swoich zobowiązań międzynarodowych i kontynuować zaangażowanie w operacjach pokojowych i stabilizacyjnych, choć już bez dalszego udziału w operacji stabilizowania Iraku, z którego ma zamiar wycofać się do końca października 2008 r.

Tab. 2. Udział Polski w misjach i operacjach pokojowych w latach 1953–2001

Nazwa misji	Organizacja	Kraj	Czas trwania	Liczba osób
NNSC	Komisja Międzynarodowa	Korea	1953	1065
ICSC	Komisja Międzynarodowa	Wietnam, Laos, Kambodża	1954–1975	1928
OTN	Komisja Międzynarodowa	Nigeria	1968–1970	5
ICCS	ONZ	Wietnam Południowy	1973–1979	650
UNEF II	ONZ	Egipt	1973–1979	11699
UNDOF	ONZ	Izrael, Syria	1974–	8912
UNIIMOG	ONZ	Irak, Iran	1988–1990	45
UNTAG	ONZ	Namibia	1989–1990	373
OSGAP	ONZ	Afganistan, Pakistan	1990–1991	2
„Pustynna Burza”	Siły sprzymierzone	Arabia Saudyjska	1990–1991	393
UNAMIC	ONZ	Kambodża	1991–1992	2
UNGOMAP	ONZ	Afganistan, Pakistan	1991–1993	1
–	OBWE	b. Jugosławia	1991–1994	4
UNIKOM	ONZ	Irak, Kuwejt	1991–	56
UNGCI	ONZ	Irak	1991–	62
MINURSO	ONZ	Zachodnia Sahara	1991–	27
UNSCOM	ONZ	Irak	1992–1998 (działalność zawieszona)	8
UNIFIL	ONZ	Liban	1992–	7682
UNPROFOR	ONZ	b. Jugosławia	1992–1995	3867
UNTAC/UNMLT	ONZ	Kambodża	1992–1994	1254
–	OBWE	Gruzja	1992–	9
–	OBWE	Góry Karabach	1992–1993	1
UNOMIL	ONZ	Liberia	1993–1994	3
UNAMIR	ONZ	Rwanda	1993–1995	5
UNOMIG	ONZ	Gruzja	1994–	26
–	UE	b. Jugosławia	1994–	2
MNF	Siły sprzymierzone	Haiti	1994–1995	56
UNCRO	ONZ	Chorwacja	1995	1064
UNAVEM II/III	ONZ	Angola	1995–1997	14
UNMOT	ONZ	Tadżykistan	1995–2000	24
IFOR	NATO	Bośnia i Hercegowina	1996	931
UNTAES	ONZ	Wschodnia Słowenia	1996–1997	10

UNPREDEP	ONZ	Macedonia	1996–1999	8
UNMOP	ONZ	Chorwacja	1996–2000	5
-	OBWE	Bośnia i Chorwacja	1996–1998	141
-	OBWE	Łotwa	1996–1999	3
-	OBWE	Chorwacja	1996–2000	5
MONUA	ONZ	Angola	1997–1998	8
SFOR	NATO	Bośnia i Hercegowina	1997–	3260
-	OBWE	Macedonia	1997–1998	2
-	OBWE	Bośnia i Hercegowina	1998–1999	2
KVM	NATO	Kosowo	1998–2000	4
AFOR	NATO	Albania	1999	140
UNIMIK	ONZ	Kosowo	1999	2
UNMIBH	ONZ	Bośnia i Hercegowina	1999–	2
KFOR	NATO	Kosowo	1999–	1310
MONUC	ONZ	Kongo	1999–	3
-	OBWE	Kosowo	2000	19
OS KFOR	NATO	Kosowo	2000	531
UNMEE	ONZ	Erytrea, Etiopia	2000–	12
MIF	ONZ	Zatoka Perska	2000	6

Źródło: Polacy w służbie pokoju 1953–2003, Warszawa 2002.